

## ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	<b>Полтавська державна аграрна академія</b>
Освітня програма	<b>28365 Екологія</b>
Рівень вищої освіти	<b>Бакалавр</b>
Спеціальність	<b>101 Екологія</b>

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

*Використані скорочення:*

**ID** - ідентифікатор

**ВСП** - відокремлений структурний підрозділ

**ЄДЕБО** - Єдина державна електронна база з питань освіти

**ЄКТС** - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

**ЗВО** - заклад вищої освіти

**ОП** - освітня програма

## Загальні відомості

### 1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Полтавська державна аграрна академія
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	28365
Назва ОП	Екологія
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

### 2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Ніколаєв Кирило Дмитрович, Ломазов Павло Костянтинівич, Спрягайло Олександр Васильович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	17.06.2020 р. – 19.06.2020 р.

### 3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	<a href="https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/vidomostiprosamooциnyuvannyaosvitnoyiprogramyekologiya.pdf">https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/vidomostiprosamooциnyuvannyaosvitnoyiprogramyekologiya.pdf</a>
Програма візиту експертної групи	<a href="https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5700/programavizytu.pdf">https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5700/programavizytu.pdf</a>

### 4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

#### I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

**відсутні**

## II. Резюме

## **Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям**

ОП «Екологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в процесі реалізації досягає своєї цілі: формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері екології через теоретичне та практичне навчання. Мета і цілі ОП скоординовані з місією та стратегією ЗВО. ОП постійно розвивається та вдосконалюється у відповідності до вимог ринку праці та побажань стейкхолдерів. Структура та зміст ОП відповідають нормативним вимогам, освітні компоненти становлять логічну, узгоджену систему та відповідають визначеній предметній сфері. Зміст ОП, ресурси та кадровий склад дозволяють досягнути поставлених цілей, програмних результатів навчання та формувати необхідні компетенції у здобувачів освіти. ЗВО послідовно дотримується політики публічності, підтримки академічної доброчесності, академічних свобод та студентоцентризму. Виявлені слабкі сторони не є системними чи критичними і суттєво не впливають на зміст освітнього процесу. Загальні враження про ОП: відповідність критеріям оцінювання якості освітньої програми з елементами зразковості

## **Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик**

Освітня програма є динамічною, розвивається із врахуванням вимог законодавства та потреб ринку праці. При розробці та в процесі перегляду ОП враховано цінності, місія та стратегія ЗВО, залучено представників роботодавців, здобувачів та випускників до обговорення змісту ОП. Зміст освітньої програми має чітку структуру; включає ОК, які в сукупності дозволяють досягти необхідного переліку програмних результатів навчання і компетентностей. Наявне відповідне нормативне забезпечення процесу змістового наповнення освітньої програми, порядок вибору навчальних дисциплін та проведення практик. Різноманітність освітніх компонентів здатна забезпечити як вимоги Стандарту вищої освіти, так і регіональні потреби. Наявна систематична робота з розвитку soft skills у здобувачів, активне використання неформальної освіти для розвитку необхідних соціальних навичок. В ЗВО розроблені всі необхідні документи, які регламентують вступ на навчання, переведення з іншого закладу освіти, визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, а також зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Форми, методи навчання і викладання, матеріальна база сприяють досягненню заявлених в освітній програмі цілей та програмних результатів навчання. Компоненти освітньої програми постійно оновлюються і вдосконалюються. Інформація щодо їх змісту, порядку оцінювання є чіткими, зрозумілими, вчасно та в доступній формі доноситься учасникам освітнього процесу. У ЗВО сповідується політика академічної доброчесності, студентоцентрованого підходу та принципів академічної доброчесності. Наявна прозора, зрозуміла і ефективна процедура конкурсного добору на заміщення вакантних посад професорсько-викладацького складу. ЗВО прагне створювати всі умови для осіб з особливими освітніми потребами. Підтримка здобувачів у освітніх, соціальних та консультативних питаннях є зразковою. Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників ОП. Система внутрішньої системи забезпечення якості освіти здатна дієво реагувати на виявлені недоліки в освітній програмі; створена та активно розвивається культура якості освіти. Обсяг інформації, що оприлюднюється на сайті, достатній для забезпечення можливості потенційних вступників зробити поінформований усвідомлений вибір щодо вступу на ОП «Екологія», а роботодавців – щодо цілей та змісту підготовки здобувачів за цією програмою.

## **Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення**

-Окремі напрямки тенденцій розвитку спеціальності потребують підсилення в ОП; -часткове дублювання обов'язкових та вибіркових компонентів; -перевантаження окремих дисциплін програмними результатами навчання; -наявність обмежень щодо мінімальної групи у 25 осіб під час вибору дисциплін варіативної складової; -некоректно підібраний перелік питань фахового випробування для вступу на навчання осіб, які здобули ОС молодшого бакалавра або ОКР молодшого спеціаліста; - низький рівень академічної мобільності та наукова активність здобувачів вищої освіти, відсутність участі у міжнародних програмах обміну; -у навчальному плані 2019 року за ОП «Екологія» відсутні курсові роботи, що звужує форми наукової діяльності здобувачів та погіршує потенційні можливості підготовки кваліфікаційної роботи; -процедура уникнення конфлікту інтересів прописана недостатньо дієво; -на сайті відсутня інформація про внесення стейкхолдерами пропозицій до обговорюваного проекту ОП; -офіційний сайт ЗВО (зокрема, пошукова система) потребує вдосконалення для полегшення пошуку необхідної інформації; Рекомендації: розширити перелік дисциплін, які б максимально враховували тенденції розвитку спеціальності (зокрема, у частині ОВД та СЕО); - здійснити корекцію ОК подібного змістового наповнення та однакових ПРН; -критично переглянути реалістичність виконання ПРН на предмет їхньої досяжності; -переглянути обмеження мінімальної кількості студентів, для якої можливе обрання вибіркової дисципліни, у бік зменшення; - переглянути програму підготовки до фахового вступного випробування для вступу на ОПП «Екологія» на основі ОС «молодший бакалавр» або ОКР «молодший спеціаліст»; - активізувати участь здобувачів у програмах академічної мобільності; - акцентувати увагу здобувачів на розширення міжнародної наукової активності; - посилити мовну підготовку, мотивацію до отримання мовних сертифікатів здобувачів та викладачів; -розробити дієві механізми впровадження елементів дуальної освіти; -передбачити виконання курсових робіт здобувачами; -переглянути процедуру проведення контрольних заходів для підсилення об'єктивності екзаменаторів; -розширювати наукову активність всіх залучених до ОП викладачів; -активізувати стажування викладачів ОП за міжнародними програмами; -збільшити частку проведених занять на ОП фахівцями-практиками;

-ЗВО пропонувати викладачам власні тренінги, програми, курси з метою підвищення їхнього професійного рівня; - збільшити кількість фахових видань, орієнтованих на ОП, у бібліотечному фонді; -впровадити проведення анонімних опитувань як додаткового інструмента виявлення та попередження фактів конфліктів, корупції, булінгу та дискримінації; -розглянути можливість створення кабінету інклюзивної освіти; -оприлюднювати порівняльну таблицю змін ОП після закінчення громадського обговорення проектів ОП; -вдосконалити англійську версію сайту з метою забезпечення прав іноземців та можливості долучення їх до навчання за ОП; -вдосконалити сайт та його пошукову систему.

### III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

#### Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

##### 1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Цілі ОП чітко сформульовані, визначають «формування у здобувачів ВО комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері екології через теоретичне та практичне навчання» <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5420/opp2019bak2804.pdf> . Вони віддзеркалюють свою унікальність в стратегії ЗВО і відповідають суспільній місії ЗВО, який «створює... примножує та поширює знання в наступних галузях: аграрно-продовольчій, природничій... шляхом забезпечення високої якості підготовки фахівців відповідно до... потреб стейкхолдерів та вимог до високого рівня конкурентоспроможності випускників на ринку праці...» <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/strategiyarozvytku2020-2025.pdf> . Під час зустрічей закладом освіти продемонстровано чітке розуміння важливості ОП для реалізації його місії шляхом поєднання природничих та аграрних аспектів у підготовці фахівців та показано, що ОП допомагає ЗВО втілювати його стратегію, зокрема в частині «"академія невинно працює над забезпеченням високої якості освітнього процесу для надання здобувачам ВО знань, умінь та навичок...відповідно до потреб суспільства та ринку праці"» та «"сприяння розвитку науково-дослідницьких центрів і лабораторій як осередків реалізації наукових досліджень"» . Перевірено унікальність ОП, яка полягає в поглибленому вивченні дисциплін аграрного спрямування з урахуванням позицій основних стейкхолдерів та регіональних потреб. Це підтверджується введенням ОК «"Агроекологія"» до обов'язкових компонентів та тим, що серед вибіркового дисциплін пропонується широкий вибір ОК с.-г. профілю: «Збалансований розвиток с.-г. територій», «Лісівництво та агролісові ландшафти», «Меліорація і рекультивация земель», «Управління якістю с.-г. продукції» тощо.

##### 2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Перевірено, що під час формулювання цілей ОП, програмних результатів навчання та переліку освітніх компонентів, було враховано регіональний контекст шляхом орієнтування на інтереси стейкхолдерів, що узгоджується із Комплексною цільовою програмою розвитку ЗВО <https://www.pdaa.edu.ua/lib/docs/prog/prog.html> (зокрема, «ведення скоординованої з АПК області кадрової політики стосовно підготовки фахівців»). Як доказ правдивості були надані підтвердуючі документи, протоколи засідань кафедри, угоди з підприємствами, де з 2018 р. одним з пунктів фігурує право роботодавців участі в оцінюванні якості освітніх програм. Під час зустрічей зі стейкхолдерами підтверджено, що коригування ОП відбувається з урахуванням їхніх пропозицій. До ОП внесено рекомендовані ними ОК. Участь роботодавців підтверджується усними заявами, а також рецензіями на ОП <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5420/vidgukysteykholderiv2019.pdf> . Зі слів роботодавців встановлено, що зміст ОП обговорюється на формальних (на засіданнях кафедри) та неформальних зустрічах <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-prirodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/vypusk2.pdf> <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-prirodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/vypusk1111.pdf> . Виявлено, що в ЗВО розроблено систему опитування стейкхолдерів щодо якості ОП та її вдосконалення <https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-anketuvannya>

##### 3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі ОП та ПРН в цілому були визначені з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту. Гарантом надані відгуки роботодавців, які зазначають потребу у фахівцях-екологів. Роботодавцями та випускниками в ході спілкування підтверджено, що в регіоні є потреба у підготовці фахівців-екологів, що підтверджується фактами працевлаштування випускників ЗВО. ЗВО проводить онлайн-опитування роботодавців, у т.ч. в частині наявності вакансій екологів. Зацікавленість у прийомі на роботу випускників ОП виявило 58% опитаних роботодавців у 2018 р. та 71% у 2019 р. <https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-anketuvannya-robotodavciv> Це обумовлюється переважно регіональною специфікою (агроекологічна орієнтованість програми, наявність потужних підприємств сільськогосподарського та нафтогазодобувного спрямування). Для вдосконалення ОП використовувалася досвід закордонних програм (за рахунок налагоджених зв'язків ЗВО із закладами-партнерами), зокрема Університету Хоенхайму (Німеччина) <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/spivpracipoltavskoyiderzhavnonyiagararnoyiakademiyitauniversytetuhoenhaymu.pdf>, Технічного університету м. Штутгарт (Німеччина) <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/lekciya1.pdf>, Опольського університету (Польща) <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/z27serpnyarozvesnyaya2019rokudocentkafedryekologiyi.pdf>. Перевірено і встановлено, що протягом існування ОП «Екологія» відбувалось вивчення досвіду та урахування цілей та програмних результатів вітчизняних ОП, зокрема: Дніпровського ДАЕУ, Сумського АНУ, Полтавського НПУ ім. В.Г. Короленка, Житомирського НАУ, Полтавського НТУ ім. Ю. Кондратюка. Результати вивчення зазначеного досвіду були обговорені на засіданнях кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, протоколи яких були надані експертній групі. <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/naukovo.pdf> <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/kovalenko.pdf> <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/analizovsitno2.pdf> <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/sumy.pdf> <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/konferencpdaa.pdf>

**4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.**

Результати навчання за ОП відповідають вимогам, визначеними Стандартом вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія галузі знань 10 Природничі науки для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерством освіти і науки України № 1076 від 4 жовтня 2018 року. ОП містить усі необхідні визначені стандартом загальні та фахові компетентності, а також програмні результати навчання. До затвердження Стандарту на ОП здобувачами не виконувалась випускна кваліфікаційна робота, підсумковою атестацією був єдиний державний кваліфікаційний іспит. У 2019 р. закладом освіти було суттєво змінено ОП з метою відповідності Стандарту. Як наслідок – додано необхідні програмні результати навчання, формою атестації здобувачів вищої освіти є публічний захист кваліфікаційної роботи.

#### **Загальний аналіз щодо Критерію 1:**

##### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.**

- Освітня програма є динамічною, розвивається із врахуванням вимог законодавства та потреб ринку праці; - при розробці та в процесі перегляду ОП враховано цінності, місія та стратегія закладу вищої освіти, залучено представників роботодавців, здобувачів та випускників до обговорення змісту ОП.

##### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.**

Окремі напрямки тенденцій розвитку спеціальності потребують підсилення в ОП. Рекомендовано розширити перелік дисциплін, які б максимально враховували тенденції розвитку спеціальності (зокрема, у частині оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки)

## **Рівень відповідності Критерію 1.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.**

Освітня програма та освітня діяльність за цією програмою відповідають визначеному критерію з незначними слабкими сторонами, які не є критичними. Ресурси є достатніми для досягнення цілей ОП, які сформульовані з урахуванням позицій стейкхолдерів

## **Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:**

**1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).**

Загальний обсяг ОП Екологія 2019 року (у кредитах ЄКТС) становить 240 кредитів, що відображено також у навчальному плані і відповідає ст.5 Закону України «Про вищу освіту». Обсяг освітніх компонентів, спрямованих на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей становить 162 кредити ЄКТС, при мінімальному показнику визначених стандартом – 120 кредитів ЄКТС. На дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти відводиться: у 2016 р. 82 кредити ЄКТС (34%), у 2019 р. - 66 кредитів ЄКТС (26,2%), при мінімальному показнику, визначеному ст. 62 Закону України «Про вищу освіту» у 60 кредитів ЄКТС (25%). На проходження практик загалом виділено 27 кредитів ЄКТС (15 – навчальна, 6 – виробнича, 6 – переддипломна), що демонструє орієнтування на посилення практичної підготовки здобувачів (у НП 2016-2017 р.р. не передбачалися навчальні практики).

**2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.**

Під час аналізу ОП встановлено, що вона має чітку структуру. Часовий і сутнісний розподіл освітніх компонентів демонструє логічну взаємопов'язану послідовність. Аналіз матриць відповідності програмних компонентів компонентам ОП та забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами ОП в цілому свідчить, що ОК забезпечують досягнення заявлених цілей та програмних результатів навчання. Перевірено забезпечення програмних результатів відповідними обов'язковими освітніми компонентами, які корелюють із загальними та фаховими компетентностями, що відображено через матрицю відповідності. Частина програмних результатів навчання (зокрема ПР26-ПР28) додані як реакція на звернення стейкхолдерів і забезпечуються нормативними освітніми компонентами, що присутні у навчальному плані 2019 р. (ПР26 – «Збалансоване природокористування», «Агроекологія», «Сучасні методи відновлення техногенно забруднених територій», ПР27 – «Екологія людини», «Оцінка екологічних ризиків»; «Сучасні методи відновлення техногенно забруднених територій», ПР28 – «Оцінка екологічних ризиків», «Сучасні методи відновлення техногенно забруднених територій»), що підтверджується інформацією в робочих програмах відповідних ОК <https://www.pdaa.edu.ua/content/perelik-navchalnyh-dyscyplin-101-bakalavr-fakultetu-agrotehnologiy-ta-ekologiyi-2019> Водночас, експертною комісією відмічено часткове дублювання обов'язкових та вибірових компонентів: «Інформаційні системи та технології» (ОК) та «Екологічні інформаційні технології»; «Екологія ресурсозбереження» (ВК) та «Охорона та раціональне використання природних ресурсів» (ВК), «Збалансоване природокористування» (ОК). Крім цього, зафіксоване перевантаження деяких освітніх компонентів програмними результатами навчання, що викликає сумнів у реалістичності їх реалізації в межах конкретної дисципліни. Так, дисципліна «Збалансоване природокористування» та «Урбоекологія» передбачає по 10 ПРН, а «Техноекологія» - 11.

**3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).**

Експертна група, здійснивши аналіз освітньої програми, встановила, що її теоретичний і практичний зміст повністю відповідає предметній області відповідно до Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 101 Екологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Перелік дисциплін дозволяє досягати поставлених цілей: «формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування через теоретичне та практичне навчання» <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5420/orp2019bak2804.pdf> Разом з тим, ОП включає також дисципліни гуманітарної та соціально-економічної підготовки, які за задумом ЗВО, забезпечують формування соціальних навичок (soft skills) з обов'язковим орієнтуванням на фахові особливості та підкріплюються програмними результатами навчання, у відповідності до Стандарту вищої освіти. ОК «Історія та культура України»,

«Правознавство», «Філософія» реалізують ПР24 «Розуміти і реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні», який водночас передбачається Стандартом. Аналогічне пояснення має включення ОК «Фізичне виховання», «Університетська освіта» (ПР25). Під час зустрічей з викладацьким складом було підтверджено підбір методів, які орієнтуються на особливості ОП при викладанні таких дисциплін.

#### **4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.**

Порядок вибору студентами навчальних дисциплін передбачений окремим Положенням <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaprvonavybnavchdysc550555typogr.pdf> Процедура вибору дисциплін чітка, зрозуміла і включає чотири етапи: I – інформування студентів; II – ознайомлення з переліком та змістом вибіркових дисциплін; III – здійснення вибору дисциплін; IV – опрацювання ЗВО результатів вибору здобувачів, формування і коригування навчальних груп. Мінімальна чисельність студентів в академічній групі з вивчення вибіркових фахових ОК повинна складати не менше 25 осіб, міжфакультетських – 30. Інформація про вибіркові компоненти доступні на сайті ЗВО. Здобувачі здійснюють вибір ОК в електронному кабінеті студента або шляхом заповнення паперових анкет. Обрані студентами вибіркові ОК вносяться до Індивідуальних планів, приклади яких були продемонстровані Гарантом. Формування, ведення та контроль за виконанням індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти регламентується спеціальним Положенням: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproinp.pdf> На вибіркові освітні компоненти за ОП 2019 р. відводиться 66 кредитів ЄКТС (26,2%) Передбачено, що здобувач може обирати ОК як з вибіркової частини ОП, на якій навчається студент, так і з інших ОП. На сайті ЗВО наведено перелік міжфакультетських вибіркових навчальних дисциплін: <https://www.pdaa.edu.ua/content/perelik-mizhfakultetskyh-vybirkovyuh-navchalnyh-dyscyplin-o> Під час інтерв'ювання здобувачів було підтверджено реальність можливості вибору здобувачами дисциплін, у т.ч. міжфакультетських. Як доказ цього – на сайті ЗВО є перелік сформованих груп з вивчення дисциплін, які забезпечують інші кафедри. Здобувачем Кравченком Романом, Мужевським Андрієм, Трутнем Владиславом обрано ОК «Бізнес в соціальних мережах», Гриценком Олександром, Дубовиком Вадимом, Корольковою Анастасією та ін. – ОК «Відкриття власної справи» тощо. <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5506/rezultatyvyborustudentiv.pdf> Експертна група засвідчує, що на ОП забезпечено можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством.

#### **5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.**

ОП та НП 2019 року передбачають проходження практики загальним обсягом 27 кредитів (15 – навчальна практика, 6 – виробнича, 6 – переддипломна) у 2,4,6 та 8 семестрах відповідно. Порядок проходження практики врегульовано «Наскрізною програмою практики» <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5420/2019naskriznaprograma.pdf> ЗВО сформував значний пул баз практик, що підтверджується відповідними угодами. Результати зустрічей з роботодавцями підтверджують тісну співпрацю із ЗВО, зокрема у питаннях забезпечення практичної підготовки здобувачів. Під час інтерв'ювання роботодавцями було підтверджено використання можливостей баз практик: вивчення біорізноманіття – в НПП «Нижньосульський», законодавчих та управлінських аспектів – у Департаменті екології ОДА, роботи з приладами – ТОВ «Ростдорстрой» тощо. Разом з тим, роботодавці та випускники наголошують на необхідності збільшення навиків здобувачів у роботі з приладами та глибшого знання спеціального законодавства, висловили побажання збільшення часу проведення навчальних практик у природних угрупованнях. Здобувачі під час зустрічей відзначили можливість вибору бази практики, запропонованої ЗВО, або за власним бажанням. За результатами опитувань випускників, підтверджено дієвість практичної підготовки за ОП. Для С.О.Андрющенка база практики стала місцем роботи; О.М.Губченко практикувалася в Німеччині на підприємстві органічного виробництва і тепер працює за цим напрямом; О.В. Макеева проходила практику в Департаменті екології Полтавської ОДА, що стало їй в нагоді для нинішньої роботи в ГО екологічного спрямування. Отримані дані дозволяють зробити висновок, що практична підготовка здобувачів відбувається на високому рівні та дозволяє у повній мірі здобути необхідні компетентності.

#### **6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.**

За результатами аналізу ОП та інтерв'ювання викладачів, студентів та роботодавців, встановлено, що ОП передбачає широкі можливості для набуття різноманітних соціальних навичок, як у формальній освіті, так і в позааудиторний час. У формальній освіті це досягається за рахунок а) включення до нормативної частини ОП соціально-гуманітарних дисциплін: української та іноземної мов (за професійним спрямуванням), правознавства тощо; б) формування списку вибіркових дисциплін, у т.ч. нефахового спрямування; <https://www.pdaa.edu.ua/content/perelik-mizhfakultetskyh-vybirkovyuh-navchalnyh-dyscyplin-o> в) використання різноманітних прийомів та методів навчання

(мозкового штурму, практичних кейсів, проблемних та евристичних методів, практикування яких засвідчили викладачі П.В. Писаренко, Н.М. Сизоненко, Ю.В.Уткін та здобувачі). У позааудиторний час розвиток softskills відбувається через участь студентів у різноманітних тренінгах, заходах, конкурсах, що організуються в ЗВО <https://www.pdaa.edu.ua/content/daydzhest-podiy> <https://www.pdaa.edu.ua/content/konkursy> <https://www.pdaa.edu.ua/content/treningy-z-formuvannya-osobystosti-ekologa> На факультеті діють гуртки «Зелена варта» та «Еколог-дослідник», працює психологічна служба. Опитування роботодавців та студентів засвідчили їхню позитивну оцінку зусиль ЗВО з формування та розвитку у них належного рівня соціальних навичок, які є необхідними при подальшому здійсненні професійної діяльності. Отже, експертна комісія підтверджує, що ОП розроблена таким чином, що поряд з винятково професійними компетенціями здобувачі набувають неспеціалізованих соціальних навичок, які відповідають за успішну участь у професійній діяльності та суспільному житті

## **7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).**

Зміст ОП 2019 р. повністю відповідає вимогам «Стандарту вищої освіти України» спеціальності 101 Екологія для першого (бакалаврського) рівня, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1076. ОП передбачає 28 програмних результатів, з яких 25 відображені у Стандарті. З 29 загальних і фахових компетентностей, формування яких заплановане ОП, 26 вимагається Стандартом. ПРН відображені у відповідних ОК. Формою атестації здобувачів вищої освіти ОП, як і в Стандарті, є захист кваліфікаційної роботи. Стандарт передбачає обов'язкову перевірку кваліфікаційної роботи на плагіат та розміщення її на сайті закладу вищої освіти або його структурного підрозділу, або у репозитарії закладу вищої освіти. З огляду на те, що Стандарт прийнято у 2018 р, кваліфікаційні роботи за ОП 2016-2018 р.р. не були передбачені, а підсумкова атестація проводилася у формі єдиного комплексного кваліфікаційного іспиту з основних фахових дисциплін. Проте експертною комісією встановлено, що в ЗВО практикується перевірка наукових робіт здобувачів на плагіат в системах Unicheck та StrikePlagiarism. На думку експертної комісії, зміст освітньої програми повністю враховує вимоги професійного стандарту, всі освітні компоненти зорієнтовані на формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування

## **8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.**

Аналіз змісту компонентів ОП, проведений експертною групою, показав, що обсяг освітньої програми та її окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів та є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання. Визначення обсягів співвідношення аудиторної та позааудиторної роботи регламентується спеціальним Положенням <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/proorganizacijusamostiynoyiroboty16-04vakulenko.pdf> У відповідності до нього, таке співвідношення визначається з урахуванням специфіки та змісту ОК, його місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньої програми та становить не менше 1/3 та не більше 2/3 загального часу, відведеного на опанування ОК. Опитування здобувачів освіти не виявило проблем у розподілі навантаження по окремих освітніх компонентах. Викладачі в результаті опитування вказали на використання різних форм самостійної роботи (формування індивідуальних завдань, підготовка виступів для наукових гуртків, наукових робіт тощо). За результатами проведення дисциплін проводиться анкетування з метою встановлення реакції студентів на обсяг окремих компонентів ОП, правильності розподілу співвідношення аудиторного навантаження та самостійної роботи. Експертною комісією перевірено наявність таких анкет <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScQOuzN8c2aLUjcRBFzfREvwKBovi4PUd7u8v5o-UD2qt1yA/viewform> та аналізу результатів анкетування на сайті ЗВО <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5525/rezultaty2.pdf> Результати таких опитувань обговорюються на засіданнях кафедри. Однак, експертна комісія зауважила, що питання анкети занадто загальні і не дозволяють встановити задоволеність здобувачів використанням різноманітних форм і методів самостійної роботи та виділити найвдаліші з них. Як наслідок – аналіз самостійної роботи зводиться до оцінки правильності співвідношення аудиторних занять та тем, винесених на самостійне опрацювання

## **9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.**

Дуальна форма освіти не передбачена освітньо-професійною програмою

## **Загальний аналіз щодо Критерію 2:**



## **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.**

На думку експертної комісії, сильними сторонами ОП є: - зміст освітньої програми має чітку структуру; включає освітні компоненти, які в сукупності дозволяють досягти необхідного переліку програмних результатів і компетентностей; - наявність відповідного нормативного забезпечення процесу змістового наповнення ОП, порядку вибору навчальних дисциплін, та проведення практик; - різноманітність освітніх компонентів, здатних забезпечити як вимоги Стандарту вищої освіти, так і регіональні потреби; - систематична робота з розвитку soft skills у здобувачів, активне використання неформальної освіти для розвитку необхідних соціальних навичок

## **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.**

Слабкими сторонами ОП є: - часткове дублювання обов'язкових та вибіркового компонентів; - перевантаження окремих дисциплін програмними результатами навчання; - наявність обмежень щодо мінімальної групи у 25 осіб під час вибору дисциплін варіативної складової Рекомендації щодо удосконалення: - здійснити корекцію освітніх компонентів подібного змістового наповнення та однакових програмних результатів навчання; - критично переглянути реалістичність виконання програмних результатів навчання на предмет їхньої досяжності з погляду часу та ресурсів, відведених на опанування окремих освітніх компонентів; - переглянути обмеження мінімальної кількості студентів, для якої можливе обрання вибіркової дисципліни, у бік зменшення

## **Рівень відповідності Критерію 2.**

Рівень В

## **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.**

Перелік освітніх компонентів, включених до ОП, їхня послідовність, зв'язки між собою, загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими

## **Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:**

**1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.**

Правила прийому на навчання за освітньо-професійною програмою "Екологія", що реалізується на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти у Полтавській державній аграрній академії, є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті ЗВО. <https://www.pdaa.edu.ua/content/pravya-pryyomu-do-poltavskoyi-derzhavnoyi-agrarnoyi-akademiyi-v-2020-roci>  
Правила та всі зміни до них щорічно оновлюються та вчасно оприлюднюються на веб-сайті закладу <https://www.pdaa.edu.ua/content/pravya-pryyomu-do-poltavskoyi-derzhavnoyi-agrarnoyi-akademiyi> Під час зустрічей зі здобувачами ОП та випускниками нарікань на правила прийому не прозвучало. Для визначення задоволеності абітурієнтів організацією вступу розроблено анкету абітурієнта: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSelg6PaDjJvFQ7tXlMUsgSLyNHCFRfm6wagORrwxShJUw/viewform>  
Обмежень, привілеїв та дискримінацій щодо доступу до навчання на ОП експертною групою не виявлено

**2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.**

Вступ на ОП передбачає а) врахування результатів випробувань у формі зовнішнього незалежного оцінювання; б) вступний іспит або співбесіду. Для відкритих пропозицій вступу на 1 курс першого (бакалаврського) рівня вищої освіти конкурсними предметами ЗНО є українська мова (з коефіцієнтом 0,4), біологія (коефіцієнт 0,3) та на вибір – хімія, географія або математика (з коефіцієнтом 0,2). Аналогічний підхід зафіксовано і для інших освітніх програм в ЗВО. Для вступу на навчання на перший (зі скороченим терміном навчання) або другий (третій) курси осіб, які здобули освітній ступінь молодшого бакалавра, освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, передбачене ЗНО з української мови і літератури та фахове випробування. Програму фахового випробування викладено на сайті ЗВО: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4672/programaekologiyabak.pdf> Аналіз програми вступного випробування загалом засвідчив, що вона дозволяє оцінити фахові знання та вміння абітурієнта. Вона чітка, зрозуміла і доступна, включає перелік тем, необхідних для опрацювання та критерії оцінювання. Однак викликає сумнів доцільність включення до програми вступного випробування дисципліни

«Екологічна безпека», яка була присутня в навчальних планах ОП 2016-2018 рр. та виключена з переліку дисциплін навчального плану ОП 2019 року.

**3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

Процедура визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюється наступними документами: Положенням про організацію освітнього процесу в Полтавській державній аграрній академії [https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020\\_1.pdf](https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020_1.pdf), Положенням про відрахування, переривання навчання, поновлення та переведення здобувачів вищої освіти в Полтавській державній аграрній академії <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaprovidrahuvannyapereryvannyanavchannya904.pdf>, Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyapromobilnistpdaa.pdf>. За результатом аналізу звіту самооцінювання та зустрічі зі здобувачами Григорієм Матухно та Артемом Назаренком підтверджено факт перезарахування дисциплін «Ґрунтознавство» і «Ландшафтна екологія» за результатами вивчення їх в Полтавському національному педагогічному університеті ім. В.Г. Короленка. Отже, в ЗВО діють чіткі і зрозумілі, такі, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (Лісабонській конвенції), доступні для всіх учасників освітнього процесу правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності.

**4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, у ЗВО передбачені «Положенням «про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та інформальній освіті в Полтавській державній аграрній академії» <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaprovrno.pdf> Згідно з Положенням, визнання результатів навчання у неформальній / інформальній освіті дозволяється для освітніх компонентів, які починають опановуватися з другого семестру, напередодні семестру, в якому передбачається вивчення відповідного ОК (з метою врахування ймовірності не підтвердження здобувачем здобутих компетентностей). Загалом ЗВО може визнавати не більше 10% кредитів відповідної ОП. Експертній групі не вдалося встановити послідовності застосування цих положень через відсутність звернень з боку здобувачів вищої освіти

### **Загальний аналіз щодо Критерію 3:**

#### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.**

В ЗВО розроблені всі необхідні документи, які регламентують вступ на навчання, переведення з іншого закладу освіти, визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, а також зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Вищезазначені документи чіткі, зрозумілі, не містять дискримінаційних положень, оприлюднені на сайті ЗВО та доступні для перегляду усіма учасниками освітнього процесу

#### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.**

Некоректно підібраний перелік питань фахового випробування для вступу на навчання осіб, які здобули освітній ступінь молодшого бакалавра або освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста Рекомендації: переглянути програму підготовки до фахового вступного випробування для вступу на освітньо-професійну програму «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на основі ОС «молодший бакалавр» або ОКР «молодший спеціаліст» та виключити питання підготовки з навчальної дисципліни, відсутньої в навчальному плані освітньо-професійної програми

### **Рівень відповідності Критерію 3.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.**

Правила прийому на навчання за освітньою програмою, визнання результатів навчання, отриманих за її межами загалом відповідають визначеному критерію з невеликими, що не є суттєвими

### **Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:**

#### **1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.**

Освітня програма відповідає заявленим цілям, форми та методи навчання і викладання орієнтовані на досягнення програмних результатів навчання. Форми й методи навчання і викладання описані у робочих програмах дисциплін та оприлюднені на сайті ЗВО <https://www.pdaa.edu.ua/content/perelik-navchalnyh-dyscyplin-101-bakalavr-fakultetu-agrotehnologiyi-ta-ekologiyi-2019>. На ОП практикують використання як традиційних методів навчання, так і нестандартні – проблемний, евристичний та дослідницький. На основі представлених гарантом доказових матеріалів засвідчено, що викладачі І.Л. Плаксієнко, Л.А. Колеснікова використовують ситуаційні завдання при викладанні дисциплін хімічного циклу, що обґрунтовується у їхніх наукових публікаціях <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7810>. Під час лекційних занять з навчальної дисципліни «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище» (викл. – д.е.н., проф. М.С. Самойлік) розглядаються проблемні ситуації, використовується метод експертної оцінки, застосовуються евристичні бесіди, розробляються рекомендації виробництва. Під час навчальних занять використовується необхідне обладнання. Студенти та викладачі під час інтерв'ювання запевнили у періодичному використанні в межах опанування ОК методів – мозкового штурму, проблемних завдань, групових форм роботи. Зустрічі зі здобувачами та випускниками, а також періодичні анкетування демонструють задоволеність стейкхолдерів правильно обраними формами та методами навчання <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/yakistnadannyaosvitnihposlug2019.pdf>. Організація освітнього процесу в Академії базується на студентоцентрованому підході, що відображено в п.7 Положення про організацію освітнього процесу в ПДАА [https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaoprosvitniyproces15042020\\_1.pdf](https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaoprosvitniyproces15042020_1.pdf) та підтверджується заповненнями здобувачами можливостей впливати на освітній процес. Принципи академічної свободи за ОП «Екологія» забезпечуються вільним вибором частини дисциплін, обранням бази проведення виробничої практики, теми курсової роботи, що підтверджено під час опитування студентів і викладачів. В ЗВО також присутні елементи неформальної освіти, визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, що закріплено Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та інформальній освіті в Полтавській державній аграрній академії <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaoprovrno.pdf> У звіті самооцінювання ЗВО декларує відсутність дуальної освіти за ОП, хоча з огляду на тісну співпрацю з роботодавцями, її елементи впроваджуються під час проходження здобувачами виробничих практик.

#### **2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).**

Інформація про освітній процес (цілі ОП, зміст, ПРН, критерії оцінювання) є доступною, зрозумілою для здобувачів, надається своєчасно та в повному обсязі. Студентів інформують про освітній процес через нормативні документи, які стосуються освітнього процесу в ЗВО, шляхом усних повідомлень про кожен освітній компонент на початку його вивчення: про його мету, зміст, структуру, критерії оцінювання та інше. Усі необхідні матеріали (освітні програми, навчальні плани, каталоги дисциплін та їх анотації, інформаційний пакет спеціальності, графік навчального процесу, розклад занять, посилання на платформу MOODLE тощо) розміщені на сайті ЗВО та свідчать про систематичність роботи у цьому напрямі <https://www.pdaa.edu.ua/content/opp-ekologiya-bakalavr> Повний зміст навчальних дисциплін знаходиться в електронному доступі на дистанційній платформі MOODLE <https://moodle.pdaa.edu.ua/>, та у друкованому вигляді на кафедрі. На сайті ЗВО розміщено Методичні рекомендації щодо розробки силабуса навчальної дисципліни Полтавської державної аграрної академії [https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/rekomendaciyisyabusuonovlenyyu704\\_1.pdf](https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/rekomendaciyisyabusuonovlenyyu704_1.pdf), проте реалізація силабусів на ОП перебуває на стадії формування.

#### **3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.**

Аналіз спілкування з усіма стейкхолдерами, ознайомлення з науковими публікаціями викладачів і здобувачів свідчить про тісний зв'язок між навчанням і дослідженнями під час реалізації ОП. Здобувачі формують навички

наукової роботи під час виконання практичних і лабораторних робіт, проведення практик, виконання курсових і кваліфікаційних робіт, у т.ч. в межах наукових тематик кафедри «Система зменшення техногенного навантаження на території і населення регіонів України» 0119U002817, «Теоретичне і експериментальне обґрунтування системи техногенно забруднених територій» 0119U002816. за період з 2016-2019 рр. Наприклад, під час проведення практичних робіт в рамках дисципліни «Урбоекологія» здобувачі здійснюють міні-дослідження якості екологічних умов на прикладі території ЗВО. Результати заслуховувались на засіданні екологічного гуртка: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/zvit18-19ekologdoslidnyk.pdf> В рамках цього ж ОК студенти Вадімов В., Яровий І., Плаксієнко І. та ін. визначали рівень пилових фракцій, вмісту СО та NO<sub>2</sub> у повітрі центральних районів Полтави. Результати доповідались в рамках Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Ефективне функціонування екологічно стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти» <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/6812>. На випусковій кафедрі та ПДАА присутня розвинута науково-практична база, що дозволяє проводити великий спектр практичних та наукових робіт. Матеріальна-технічна база постійно розвивається та оновлюється <https://www.youtube.com/watch?v=pRAarpgwTQuA&feature=youtu.be> Поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП відбувається шляхом участі студентів у: Міжнародних та всеукраїнських конференціях <https://drive.google.com/file/d/1ykPupHVfQaU345mSGp4Mycd93I1-t9bW/view> (та ін.), олімпіадах <https://www.pdaa.edu.ua/news/olimpiada-z-dyscypliny-agroekologiya>, роботі круглих столів, семінарів тощо (протоколи засідань надано гарантом як додаткові докази). На кафедрі та факультеті працює Ресурсно-екологічний центр <https://www.pdaa.edu.ua/content/resursno-ekologichnyu-centr>, наукові студентські гуртки: «Зелена варта» та «Еколого-дослідник»; <https://www.pdaa.edu.ua/department/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya> (рубрика «Наукові гуртки»), проводяться науково-практичні семінари «Захисник природи» <https://www.pdaa.edu.ua/news/naukovo-praktychnyy-seminar-do-dnya-dovkillya-zahysnyk-pryrody>. Виконанні лабораторно-практичних робіт з відповідних освітніх компонентів у наукових та навчальних лабораторіях ПДАА, де проводиться збір даних, практичні дослідження відповідно до тем. Результат – публікації в фахових виданнях (Вісник ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/content/visnyk-poltavskoyi-derzhavnoyi-agrarnoyi-akademiyi-no4-2019>).

#### **4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.**

У ПДАА налагоджена дієва система моніторингу, перегляду та оцінювання змісту ОК, яка регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАА, Положенням про комплекс навчально-методичного забезпечення НД в ПДАА, Положенням про робочу програму НД в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyu-diyalnist>. Оцінювання змісту ОК проводиться систематично завідувачем кафедри, НМР спеціальності Екологія, Відділом забезпечення моніторингу та забезпечення якості освіти. Оновлену версію робочої програми навчальної дисципліни перед початком навчального року ухвалюють на засіданні кафедри, НМР. ОП активно змінюється і розвивається. Динаміку змін представлено на сайті ЗВО спеціальності <https://www.pdaa.edu.ua/content/opp-ekologiya-bakalavr>. Викладачі постійно оновлюють зміст дисциплін, спираючись на нові наукові, світові та вітчизняні практики. Наприклад: д.е.н., проф. М.С. Самойлік в рамках ОК «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище» впроваджує у навчальний процес програмне забезпечення ЕОЛ 2000 v. 3.1., що використовується під час виконання НДР кафедри; к. с.-г. н., доцент В.М. Калініченко під час викладання ОК «Основи географічних інформаційних систем технологій» впроваджує у навчальний процес досвід, набутий протягом підвищення кваліфікації за темами «Робота з програмою ArcGIS та базами даних» та «Впровадження геоінформаційних технологій у екологічні дослідження»; д.с.-г.н. (спец.: 03.00.16 Екологія), професор, академік ІАУ у галузі екології, керівник наукової школи «Екологічно збалансовані екосистеми», Лауреат премії Президента України для молодих вчених П.В. Писаренко знайомить здобувачів з елементами наукових досліджень (ОК «Університетська освіта») на основі досягнень єдиної в області сертифікованої науково-навчальної лабораторії агроекологічного моніторингу <https://www.pdaa.edu.ua/content/posluygysertyfikovanoyi-naukovoyi-laboratoriyi-agroekologichnogo-monitoryngu> Аналіз відповідної документації кафедри (публікації та підвищення кваліфікації викладачів, рівня їхньої наукової та професійної активності), зустрічі із стейкхолдерами показали, що важливою підставою для модернізації змісту освіти на ОП виступають наукові дослідження академічного персоналу, а також співпраця й спілкування викладачів із зарубіжними колегами. Експертна комісія вважає, що зміст освіти на ОП достатньою мірою оновлюється на основі наукових досягнень і сучасних практик та враховує тенденції розвитку спеціальності.

#### **5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.**

Інтернаціоналізація діяльності ЗВО у навчанні, викладанні та наукових досліджень відображена у Стратегії розвитку ПДАА окремим розділом «Міжнародність» <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/strategiyarozvytku2020-2025.pdf> Заклад декларує, що «міжнародна діяльність є невід'ємною частиною роботи Полтавської державної аграрної академії» <https://www.pdaa.edu.ua/content/mizhnarodni-zvyazky> Серед традиційних напрямів міжнародного співробітництва ЗВО – підвищення кваліфікаційного рівня НПП за кордоном; спільна із зарубіжними партнерами підготовка фахівців; міжнародні наукові конференції, симпозиуми та робочі зустрічі; членство в міжнародних наукових, освітніх, адміністративних структурах; участь викладачів та здобувачів у міжнародних програмах та фондах. В ЗВО є окремий відділ міжнародних зв'язків, який координує міжнародну діяльність студентів і викладачів

<https://www.pdaa.edu.ua/content/istoriya-rozvytku-mizhnarodnyh-zvyazkiv-pdaa> . Згідно з інформацією на сайті, ПДАА є офіційним членом консорціуму e-VERUM, має відкритий безкоштовний доступ до ресурсів Thomson Reuters; Web of Science. НПП, які відповідають за реалізацію ОП Екологія, підтримують наукові зв'язки з Університетом Хоенхайм (Німеччина), Університетом прикладних наук м. Тріздорф (Німеччина), Технічним університетом (Німеччина), Опольським Університетом (Польща). Як додаткові докази гарантом надано підтвердження проходження стажування С.В.Нагорною в Опольському університеті в 2019 р., М.С. Самойлік та А.О.Тараненко в Навчально-консультативному центрі Кракова (2019 р.), За результатами такої співпраці та міжнародного стажування викладачі знайомлять здобувачів з новітніми науковими досягненнями та використовують закордонний досвід викладання. Зокрема, Писаренко П.В., Калініченко В.М. використовують набутий міжнародний досвід під час викладання в межах ОК. У ПДАА діє практика викладання лекцій зарубіжними науковцями на фахівцями в галузі екології <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodotokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/lekciya1.pdf>. В ПДАА діє програма паралельного диплому <https://www.pdaa.edu.ua/content/paralelnyy-yevropeyskyu-dyplom> , однак внаслідок проведених опитувань викладачів і здобувачів було виявлено, що на ОП Екологія програма паралельного диплому поки не впроваджена. також на даний час не здійснювався академічний обмін здобувачів із закордонними партнерами. Перешкодою в інтернаціоналізації наук. діяльності, за свідченнями здобувачів і випускників, є недостатній рівень володіння ними розмовною іноземною мовою. Саме для цього на базі ПДАА був відкритий мовний та польський центр <https://www.pdaa.edu.ua/content/kursy-polskoyi-movy> , де всі охочі можуть покращити свої знання з англійської, німецької та польської мови (польську мову читає носій мови) безкоштовно.

#### **Загальний аналіз щодо Критерію 4:**

##### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.**

Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених в освітній програмі «Екологія» цілей та програмних результатів навчання. Компоненти ОП постійно оновлюються і вдосконалюються. На практиці реалізується студентоцентризований підхід та принципи академічної свободи, розвивається студентська мобільність. ПДАА створена потужна матеріально-практична база, декілька сертифікованих лабораторій, що відкриває перспективи розвитку в багатьох наукових напрямках та проводити спецкурси для здобувачів вищої освіти. Постійно проводяться анкетування здобувачів вищої освіти з метою встановлення рівня задоволеності якістю викладання та використовуваних методів навчання. Інформація щодо змісту навчання, порядку оцінювання освітніх компонентів вчасно та в доступній формі доноситься учасникам освітнього процесу. У ЗВО розроблено та оприлюднено усі нормативні документи, що регламентують навчання і викладання за ОП, інтернаціоналізацію діяльності.

##### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.**

Слабкі сторони: - низький рівень академічної мобільності здобувачів вищої освіти, відсутність участі у міжнародних програмах обміну; - недостатня наукова активність здобувачів, зокрема щодо участі у конкурсах на отримання грантів на проведення наукових досліджень у сфері екології; Рекомендації: - активізувати участь здобувачів у програмах академічної мобільності Еразмус+, літніх школах, стипендіальних програмах тощо; - акцентувати увагу здобувачів на розширення міжнародної наукової активності – як з представлення результатів власних наукових досягнень, так і пошуку грантів для проведення наукових досліджень; - посилити мовну підготовку, мотивацію до отримання мовних сертифікатів, а відтак – до розширення міжнародної активності; -розробити дієві механізми впровадження елементів дуальної освіти в навчальний процес

##### **Рівень відповідності Критерію 4.**

Рівень В

##### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.**

Виділені сильні і слабкі сторони за критерієм 4 дозволили експертній групі зробити висновок про відповідність ОП за спеціальністю 101 Екологія (бакалаврський рівень) з незначними зауваженнями, які не є критичними

#### **Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:**

**1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для**

**окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.**

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ДПАА [https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020\\_1.pdf](https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020_1.pdf) Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ДПАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaprossystemuvnutrishnogozabezpechennyayakostivyshchoyiosivityvpdaa.pdf>, . Процедурі проведення контрольних заходів та критеріїв в ДПАА визначено у Положенні про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ДПАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaproocinyuvannyarezultatynavchannyazdobuvachivvyshchoyiosivityvpdaa.pdf> Згідно Положенню, контрольні заходи складаються із поточного (протягом семестру під час проведення навчальних занять) та підсумкового (на певному освітньому рівні або на окремих його завершених етапах) контролю, який включає семестровий контроль та атестацію здобувачів вищої освіти. Форми контрольних заходів з усіх навчальних дисциплін і практик, передбачених навчальним планом, представлені у робочих навчальних програмах і проводяться у формі модульних контрольних робіт, заліків, екзаменів, звітів практик. Оцінювання рівня навчання здобувачів вищої освіти в ЗВО проводиться за 100-бальною, 4-бальною, 2-бальною шкалою та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою. Ліквідація академічної заборгованості відбувається за складеним ЗВО графіком, що було підтверджено під час зустрічей зі здобувачами. З'ясовано, що заліки і екзамени іноді проводяться одним викладачем. Розподіл балів за поточну успішність та підсумковий контроль визначається робочою програмою дисципліни. На підсумкову атестацію головою комісії запрошується фахівець галузі, який не є штатним працівником чи сумісником академії, що підтверджує незалежність оцінювання. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють досягти результатів навчання та оприлюднюються заздалегідь на сайті закладу та доводяться до відома студентів на першому занятті. Це підтверджено під час інтерв'ювання студентів.

## **2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).**

Відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти України спеціальності 101 Екологія для першого (бакалаврського) рівня, затвердженого наказом МОН України від 04.10.2018 № 1076, атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи. Оновлена ОП у 2019 році <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5420/opp2019bak2804.pdf> відповідає вимогам стандарту: обов'язковим елементом передбачено проведення атестації здобувачів вищої освіти у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи. Формою атестації здобувачів освітнього рівня бакалавр за ОП 2016-2017 років є єдиний державний кваліфікаційний іспит. Гарант ОП обґрунтовує це тим, що в історії провадження спеціальності «Екологія» практикувалися різні форми підсумкової атестації: написання кваліфікаційної роботи, складання державного екзамену, а також поєднання обох форм. Це було регламентовано дією попереднього стандарту ГСВО МОН України 6.040106-10. Після втрати чинності стандарту ГСВО МОН України 6.040106-10 у зв'язку із затвердження нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (постанова КМУ від 29 квітня 2015 року № 266) ЗВО обрав форму підсумкової атестації у вигляді складання єдиного державного комплексного іспиту. Саме ця форма підсумкової атестації була передбачена в ОП (на час відсутності відповідного галузевого стандарту). Затвердження нового стандарту 101 Екологія унормувало форму підсумкової атестації у формі підготовки та захисту кваліфікаційної роботи. Однак, оскільки ОП була затверджена ще до появи стандарту, то форма підсумкової атестації залишилася відповідно до правових умов того часу та рішення ЗВО. Імплементация вимог нового Стандарту вищої освіти України відбулася в ОП Екологія 2018 році

## **3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

Правила проведення контрольних заходів регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАА [https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020\\_1.pdf](https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020_1.pdf) . Вони чіткі і зрозумілі, доступні для учасників освітнього процесу. Об'єктивність екзаменаторів під час проведення контрольних заходів визначаються п.8.39-8.40 Положення. ЗВО періодично проводиться моніторинг ефективності системи і критеріїв оцінювання знань. Об'єктивність екзаменаторів періодично перевіряється шляхом виконання ККР. Процедура визначення рівня сформованості у здобувачів вищої освіти компетентностей і рівня досягнення результатів навчання та проведення контрольних заходів за ОК визначаються Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaproocinyuvannyarezultatynavchannyazdobuvachivvyshchoyiosivityvpdaa.pdf> , Положенням про організацію самостійної роботи в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/proorganizaciyusamostiynoyiroboty16-04vakulenko.pdf> , Положенням про проведення практики студентів в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproprovedennyapraktyky.pdf> , Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти у ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyapro->

atestaciyu-zdobuvachiv-vyshchoyi-osvity-u-pdaa.pdf , Положенням про оцінювання залишкових знань здобувачів вищої освіти у формі комплексних контрольних робіт з НД в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2391/polozhennyaprokr.pdf> . Процедури розгляду звернень здобувачів освіти щодо оцінювання описано в п.8.42 Положення про організацію освітнього процесу. Вони чітко прописані і зрозумілі. За результатами звіту самооцінювання, опитувань студентів та випускників, комісією не виявлено випадків оскарження результатів контрольних на ОП. Проте студенти продемонстрували поінформованість про наявну процедуру апеляції. У ЗВО Кодекс академічної доброчесності ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf> і Кодекс етики викладача та здобувача вищої освіти в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/etychnyy-kodeks.pdf> передбачають об'єктивне оцінювання результатів навчання. У випадках конфліктної ситуації, за мотивованою заявою студента чи викладача, деканом створюється комісія в складі трьох осіб для проведення екзамену (заліку), до якої можуть входити: завідувач кафедри, члени групи забезпечення, викладача відповідної кафедри, представники деканату, студентської ради. Випадків застосування процедури врегулювання конфлікту інтересів на ОПП не було.

**4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.**

Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. В ЗВО розроблено і оприлюднено Кодекс академічної доброчесності ПДАА та Кодекс про етику викладача та здобувача вищої освіти ПДАА, Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist> . У 2017-2020 роках аналіз робіт на наявність запозичень з інших документів працівників та студентів в ПДАА проводився за допомогою антиплагіатних систем Strikerplagiarism та Unichack. Для розгляду випадків порушення академічної доброчесності в ПДАА створено Комісію з академічної доброчесності, яка здійснює загальний моніторинг та контроль за дотриманням норм і принципів академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist> . На момент проведення акредитаційної експертизи кваліфікаційні роботи на ОП першого (бакалаврського) рівня не виконувалися, проте гарантом було надано докази здійснення перевірок кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня на наявність запозичень та витяги з протоколів відповідних засідань кафедри. Студенти і викладачі володіють інформацією про необхідність перевірок наукових робіт на наявність плагіату. В ЗВО проводяться опитування здобувачів вищої освіти щодо обізнаності з принципами академічної доброчесності в ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-opytuvannya-shchodo-obiznanosti-z-pryncypami-akademichnoyi-dobrochesnosti-v-pdaa> ; <https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-opytuvannya-shchodo-obiznanosti-z-pryncypami-akademichnoyi-dobrochesnosti-v-pdaa> . Проводяться конкурси з академічної доброчесності. Забезпечення і популяризація академічної доброчесності серед ЗВО в межах ОПП відбувається на вступних лекціях, засіданнях наукових гуртків <https://www.pdaa.edu.ua/news/i-znovu-pro-akademichnu-dobrochesnist>, заходах присвячених цим питанням <https://www.pdaa.edu.ua/news/akademichna-dobrochesnist-pytannya-ta-vidpovidi> ; <https://www.pdaa.edu.ua/news/nagoroda-znayshla-peremozhciv>

#### **Загальний аналіз щодо Критерію 5:**

##### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.**

- визначено чіткі, зрозумілі та доступні для всіх учасників освітнього процесу правила проведення контрольних заходів; - форми проведення контрольних заходів та критерії оцінювання засвоєння результатів навчання здобувачами вищої освіти є чіткими, зрозумілими, вони заздалегідь оприлюднюються; - визначено порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. -в ЗВО сповідується політика академічної доброчесності, якої зобов'язані дотримуватися всі учасники освітнього процесу під час реалізації ОП; здійснюються регулярні заходи її популяризації та контролю за дотриманням.

##### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.**

-у навчальному плані 2019 року за ОП «Екологія» відсутні курсові роботи, що звужує форми наукової діяльності здобувачів та погіршує потенційні можливості підготовки кваліфікаційної роботи -процедура уникнення конфлікту інтересів прописана недостатньо дієво (не передбачене анонімне оцінювання робіт, залучення зовнішніх екзаменаторів тощо). Рекомендації: -передбачити виконання курсових робіт здобувачами; -переглянути процедуру проведення контрольних заходів для підсилення об'єктивності екзаменаторів (шляхом залучення зовнішніх екзаменаторів, анонімного оцінювання робіт та ін.).

## **Рівень відповідності Критерію 5.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.**

Система організації контрольних заходів, оцінювання здобувачів вищої освіти та політика академічної доброчесності загалом відповідає вимогам критерію 5. Наявні слабкі сторони не є суттєвими

## **Критерій 6. Людські ресурси:**

### **1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.**

Випусковою кафедрою на запит експертної комісії подано вичерпну інформацію щодо забезпечення кожної з дисциплін кадровим потенціалом, представлено відомості щодо наукової і професійної активності професорсько-викладацького складу, інформацію щодо їхньої базової освіти, спеціальності, за якою здобуто науковий ступінь та присвоєно вчене звання, дані щодо підвищення кваліфікації (запит на додаткові докази. Пункти 4, 7, 8, 13). Результати інтерв'ювання викладачів, які забезпечують викладання курсів, підтверджують надану інформацію щодо відповідності професійного рівня викладача дисципліні, яку він викладає в межах ОП «Екологія». Професорсько-викладацький склад кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, що забезпечують ОП, мають від 4 до 18 показників професійної та наукової активності (відповідно до пункту 30 ПКМУ №1187 від 30.12.2015 р. в редакції ПКМУ від 10.05.2018р. № 347). Крім академічної, професійна кваліфікація кожного викладача (у т.ч. завдяки регулярним підвищенням стажуванням викладачів за напрямками викладання та ведення наукових досліджень за напрямками) дозволяє фахово викладати відповідні дисципліни. Інформацію про викладацький склад кафедри та їхню професійну діяльність частково оприлюднено на сайті кафедри. <https://www.pdaa.edu.ua/department/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-prirodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya>.

Дисципліни ОП забезпечують 3 доктора наук та 9 кандидатів наук відповідного профілю щодо дисципліни, яку вони забезпечують, з яких 2 доктора наук та 2 кандидата наук – внутрішні сумісники. Рівень професорсько-викладацького складу достатньо високий, що підтверджено у відомостях (зведена інформація про викладачів ОП). У здобувачів вищої освіти позитивні враження від професіоналізму викладачів за ОП «Екологія», що підтверджено в процесі зустрічей. За результатами аналізу звітів самооцінювання, наданих доказів, інтерв'ювання викладачів і студентів, акредитаційна комісія вважає, що кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення цілей та програмних результатів навчання.

### **2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.**

Необхідний рівень професіоналізму НПП під час конкурсного добору регулюється Положенням про порядок обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників ПДАА <https://drive.google.com/file/d/1AJ2OxyZtVAawk9cgXHbr7kMeQchCwEXD/view>. Процедура проводиться відкрито та прозоро. Надано підтвердження оголошень у друкованих засобах масової інформації. Попереднє обговорення кандидатур претендентів проводиться на засіданні кафедри і за їх присутності. Професійну кваліфікацію претендента оцінюють при проведенні пробної лекції та/або практичного заняття в присутності науково-педагогічних працівників академії. Вибори проходять шляхом таємного голосування, результати якого разом з висновками учасників засідання передаються на розгляд конкурсної комісії. Заяви на участь у конкурсі мають право подавати особи, які мають повну вищу освіту і відповідають вимогам, встановленим до НПП: постійно підвищують професійний та науковий рівень, пед. майстерність; забезпечують високий наук. і метод. рівень викладання навчальних дисциплін відповідно до спеціальності; дотримуються норм академічної доброчесності. При подальшому проходженні конкурсу ураховуються особисті результати НПП за рейтингом викладацької діяльності, результати опитування студентів <https://www.pdaa.edu.ua/content/anketuvannya-vykladach-ochyma-studenta> <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/retyng20191.pdf> Як приклад конкурсного добору та реального працевлаштування претендента на посаду не з переліку працівників ПДАА – завідувачка кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля Самойлік М.С., пройшла на посаду за конкурсним відбором.

### **3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.**

Гарант та кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля плідно працюють зі стейкхолдерами. Це було показано на зустрічах з ними. Роботодавці задоволені рівнем підготовки здобувачів вищої освіти та постійно запрошують їх на роботу. Залучення роботодавців до навчального процесу відбувається під час



виробничих практик, консультацій з підготовки курсових робіт, під час проведення волонтерських заходів. Зі свого боку, роботодавці долучаються до оновлення матеріально-технічної бази для кафедри, вносять пропозиції у навчальні плани та ОПП за спеціальністю 101 Екологія, визначають можливості навчання, стажування учасників освітнього процесу на базі їхніх підприємств. У ЗВО створено Раду роботодавців спеціальності Екологія з метою організації та реалізації освітнього процесу, залучення їх до круглих столів, конференцій тощо <https://www.pdaa.edu.ua/content/rada-robotodavciv>. Залучення роботодавців відбувається у формі: 1. Анкетування роботодавців для врахування особливостей та тенденцій ринку праці <https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-anketuvannya-robotodavciv>. 2. Проведення занять при Департаменті екології та природних ресурсів Полт. ОДА, при КО «Інституті розвитку міста» Полт. міськ. ради; проведення практич. занять на очисних спорудах «Полтававодоканал», об'єктах ТПВ, заповіднику «Нижньосульський» тощо - <https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-spivprac>. 3. Організація виробничих практик (бази практик ТОВ СП «Нібулон», ПАТ «Укрнафта», ТОВ Науковий центр «Експерт», Департамент екології та природних ресурсів Полт. ОДА, ПАТ «ПТРЗ», ТОВ АФ «Екопрод» тощо). 4. Створення банку вакансій <https://www.pdaa.edu.ua/content/uvagapova-vakansiya>, де роботодавці можуть залишити пропозиції для випускників <https://www.pdaa.edu.ua/content/vakantni-posady-dlya-vypusknikiv>. 5. Проведення «Ярмарки вакансій» із залученням роботодавців <https://www.pdaa.edu.ua/news/26-kvitnya-v-akademiyi-proyshla-yarmarka-vakansiy>. Студенти ОП разом з НПП співпрацюють зі стейкхолдерами у рамках діяльності екологічних ГО: «Зелений світ», ВЕЛ, Нова Полтава, Асоціації агроекологів України тощо. Інформація висвітлюється на офіційному сайті ПДАА, та соц. мережі Facebook.

#### **4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.**

Під час опитування керівництва ПДАА, кафедри, гаранта було розкрито питання про практику залучення до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців: участь на лекціях, практич. та лаб. заняттях, конференціях та круглих столах, <https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-spivprac>. До аудиторних занять в рамках відкритих лекцій залучаються такі професіонали-практики та експерти в галузі екології: О.П. Ткаченко, заступник начальника Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОДА; В.М. Мерефа, заступник керівника Державної Екологічної інспекції у Полтавській області; О.В. Чвала, головний спеціаліст Департаменту екології та природних ресурсів Полтавської ОДА; С.М. Середя, директор ТОВ "Арніка Органік"; О.В. Касай, інженер-еколог ТОВ «РОСТДОРСТРОЙ», О.В. Макеева, керівник громадської екологічної організації – «Нова Полтава» та ін. Закладом наведено приклади запрошення визнаних іноземних професіоналів до читання окремих лекцій студентам <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogorygodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/lekciya1.pdf> Проблемні лекції провідних спеціалістів та експертів з екології завжди сприймаються студентами з великим інтересом, заняття проходять змістовно та у мотивуючій атмосфері. Про це також свідчать результати опитування студентів <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5525/rezultatyocinoppti1.pdf>. Студенти при опитуванні підтверджують проведення занять роботодавцями, професіоналами-практиками та свою задоволеність цим, а також висловлювали бажання про збільшення кількості таких занять.

#### **5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.**

В ПДАА підвищення кваліфікації та стажування викладачів регламентується спеціальним Положенням <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyazdodatkamuy2020.pdf>, передбачає різноманітні форми. В ЗВО вони є реальними та орієнтованими на підвищення якості викладання дисциплін, які передбачено ОП. Під час інтерв'ювання адміністративного персоналу було зазначено, що на початку кожного навчального року завідувач кафедри аналізує професійну активність викладачів і потребу проходження ними стажування (підвищення кваліфікації). Зведена інформація оцінюється адміністрацією ЗВО. Опитування викладачів та адміністрації підтвердило наявність системи професійного розвитку професорсько-викладацького складу та зацікавленість і сприяння у цьому адміністрації закладу. Професійний розвиток викладачів здійснюється також шляхом участі в наукових конференціях і проектах (зокрема і міжнародних), круглих столах, наукових семінарах. Академічна спільнота постійно удосконалює навчальне середовище (зокрема: бібліотеки, Wi-Fi, репозитарій, наук. та комп'ютерні лабораторії), створює спільні простори для покращання взаємодії студентів і НПП. Підтримка проф. компетентності НПП регламентується їх правами та обов'язками, що створює умови безперервного проф. розвитку НПП, посилює практичну і особистісно-орієнтовану спрямованість навчання. ЗВО сприяє проф. розвитку НПП переважно у співпраці з ін. організаціями у формі стажувань, спец. курсів та ін. Реалізація системи проф. розвитку НПП здійснюється у співпраці з: НУБіП, Дніпропетровським державним аграрним університетом, Полтавським державним педагогічним університетом ім. В.Г. Короленка, установами НААН України та ін. На кафедрі та факультеті проводяться відкриті лекції та взаємовідвідування НПП, проводиться їх обговорення та робляться відповідні висновки.

#### **6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.**

У загальній системі винагородження НПП ПДАА відокремлюються внутрішнє та зовнішнє винагородження – як сукупність матеріальних і нематеріальних благ, що надаються викладачам за виконання їхніх професійних обов'язків. Грошові винагороди за захист кандидатської та докторської дисертацій, здобуті призові місця при підготовці конкурсантів олімпіад, учасників конкурсів наукових робіт, за участь у конкурсах наукових проектів, грантів, опублікування статей у виданнях, що цитуються у наукометричних базах Scopus і Web of Science, організацію наукових семінарів та ін. виплачуються у відповідності до п.9 Колективного договору ПДАА. <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2954/matyuhakoldogovor2017nov.pdf> Зі слів заст.головного бухгалтера, матеріальні заохочення за досягнення практикуються 1 раз на рік. Нематеріальна система заохочень викладачів за досягнення у фаховій сфері реалізується через рішення Вченої ради щодо представлення до нагородження відзнаками МОНУ, подяками, грамотами тощо. У ПДАА велику увагу приділяють підготовці та перепідготовці НПП, шляхом відвідування курсів підвищення пед. майстерності, тренінгів за різними програмами. Для налагодження постійних зв'язків між ПДАА та суб'єктом підвищення кваліфікації заключають договори про співпрацю.

## **Загальний аналіз щодо Критерію 6:**

### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.**

-прозора, зрозуміла і ефективна процедура конкурсного добору на заміщення вакантних посад професорсько-викладацького складу -залучення роботодавців до освітнього процесу -з метою стимулювання розвитку викладацької діяльності в ЗВО запроваджено підсумкові рейтингові показники роботи НПП, які враховують наукову, методичну та організаційну роботу викладачів -система морального й матеріального заохочення викладачів щодо стимулювання розвитку викладацької майстерності та до написання статей у закордонні фахові видання

### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.**

-недостатнє стажування викладачів ОП за кордоном Рекомендації: -розширювати наукову активність всіх залучених до ОП викладачів; -активізувати стажування викладачів ОП за міжнародними програмами; -збільшити частку проведених занять на ОП фахівцями-практиками, у т.ч. з формальним оформленням трудових відносин; -ЗВО пропонувати викладачам власні тренінги, програми, курси з метою підвищення їхнього професійного рівня

### **Рівень відповідності Критерію 6.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.**

Аналіз відповідності академічної та професійної кваліфікації викладачів цілям та програмним РН, процедур конкурсного добору викладачів, залучення роботодавців, до освітнього процесу, залучення професіоналів-практиків, професійного розвитку викладачів, дозволили експертній групі зробити висновок про відповідність ОП Критерію 6 з недоліками, які не є суттєвими

## **Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:**

**1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.**

Експертами було виявлено, що в цілому фінансові, матеріально-технічні ресурси та навчально-методичне забезпечення є достатніми для реалізації цілей освітньої програми та програмних результатів навчання. Площі аудиторного фонду відповідають встановленим вимогам. Аудиторії, в яких проводяться заняття, добре обладнані, в тому числі і мультимедійним приладдям, зокрема проекторами. Бібліотека, навчальні аудиторії та комп'ютерні класи оснащені сучасними комп'ютерами, прокладено доступ до мережі інтернет. В ЗВО є електронна бібліотека, яка є особливо актуальною на період дистанційного навчання (<http://lib.pdaa.edu.ua/>), а також електронний репозитарій (<http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/>). Для дистанційного навчання використовується переважно платформа Moodle, яка допомагає досягати цілей ОП і якісно навчатись за ОП. Здобувачі задоволені підтримкою ЗВО щодо організаційних, освітніх, соціальних, консультативних та інформаційних питань. Це підтвердилося під час інтерв'ю зі студентами. Під час практики за рахунок двосторонніх угод із провідними підприємствами,

установами та організаціями, в освітній та науковій діяльності додатково використовується лабораторне обладнання закладів-партнерів. Діє сертифікована лабораторія агроекологічного моніторингу (<https://www.pdaa.edu.ua/content/poslugy-sertyfikovanoyi-naukovoyi-laboratoriyi-agroekologichnogo-monitoryngu>), в якій наявне обладнання, за допомогою якого студенти вивчають практичну складову ОП, отримують необхідні ПРН і досягають цілей ОП. Як додаткові докази, гарантом надано перелік фахових видань, наявних в бібліотеці ЗВО.

## **2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.**

Доступ здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників до інфраструктури академії та інформаційних ресурсів в межах освітньої програми в навчальний та позанавчальний час здійснюється безоплатно. Це підтвердилось під час бесіди з академічним персоналом, менеджментом ЗВО та здобувачами вищої освіти за ОП Екологія, в тому числі з представниками студентського самоврядування, які, в цілому, задоволені такою підтримкою ПДАА. На території ЗВО наявні зони вільного доступу до мережі WiFi. Також під час карантину здобувачі користуються платформою Moodle, де отримують завдання, лекції, консультуються з викладачами та отримують необхідну інформацію, а також електронною бібліотекою та електронним репозитарієм, які стали найбільш актуальними під час дистанційного навчання. Для студентів і викладачів є вільний доступ до бази даних Web of Science та Scopus

## **3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.**

Під час акредитаційної експертизи було перевірено умови, які створені для навчання здобувачів вищої освіти за ОП «Екологія» ОС «бакалавр» і підтверджено, що освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси. Зустріч із представниками студентського самоврядування та здобувачами вищої освіти на ОП засвідчила задоволеність студентів освітнім середовищем. Опитані здобувачі наголосили на сформованому в Академії сприятливому морально-психологічному кліматі, який мінімізує можливості поширення складних конфліктних ситуацій. Було засвідчено, що умови навчання у цілому забезпечують можливість для задоволення потреб та інтересів студентів. До їх потреб дослухається адміністрація ЗВО при плануванні графіку навчального процесу, а викладачі ОП надають освітні консультації під час вибору дисциплін. У коридорах розміщені плани евакуації. На першому занятті з кожної дисципліни та перед виїзними заняттями студенти проходять інструктаж з техніки безпеки. На базі ЗВО створено психологічну службу, яка здійснює роботу на упередження конфліктних ситуацій

## **4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.**

Закладом вищої освіти в обличчі ОП "Екологія" забезпечена освітня підтримка у контексті організації навчання і викладання. Зокрема, у відкритому доступі знаходиться інформація про освітньо-професійну програму, інформаційний пакет програми спеціальності, програми практик і атестації здобувачів ВО, навчальний план, перелік навчальних дисциплін з робочими програмами тощо. <https://www.pdaa.edu.ua/content/zmist-pidgotovky-zvo-bakalavr-zi-specialnosti-ekologiya-2019> Інтереси і потреби студентів через студраду доносяться до адміністрації ЗВО і мають швидке реагування. За словами керівниці ПДАА, підтримка студентського самоврядування щодо їхніх ініціатив є пріоритетною, що також підтвердилось під час бесіди із студентським самоврядуванням, яке має у власному розпорядженні корпус мистецтв (тут регулярно проводяться різні вистави та творчі ініціативи). Як приклад - регулярні заходи "Вечір першокурсника" або "Благодійний бал" (<https://www.pdaa.edu.ua/content/studentska-rada-akademiyi>). Всі факультети представлені у студентській раді і за потреби - швидко доносять необхідну інформацію від здобувачів до керівництва і навпаки. Для здійснення дієвої соціальної підтримки створено Психологічну службу ПДАА, керівником якої є доцент кафедри екології та захисту довкілля Плаксієнко Ірина Леонідівна, що викладає за ОП "Екологія" (і також є магістром з психології). (<https://www.pdaa.edu.ua/content/laskavo-prosymo-do-psyhologichnoyi-sluzhby>). Керівник служби та здобувачі вищої освіти дали розуміння, що ця служба є зразковою практикою через досконалу організацію психологічної підтримки та засобами, що створюють хорошу емоційну та поведінкову культуру, а найголовніше - соціальну підтримку здобувачам. До таких засобів можна віднести різного роду вікторини задля діагностики можливих потреб здобувачів у підтримці, реабілітацію для осіб з особливими освітніми потребами та осіб, що перебувають у стані психологічної кризи. Також слід зазначити, що дана служба організовує заходи щодо обізнаності в царині академічної доброчесності у різних проявах. Зокрема, окремі її професійно орієнтовані аспекти реалізуються під поняттям "Екологічна доброчесність". Працівники служби закликають здобувачів до розуміння важливості ОП, за якою навчаються та особистої відповідальності фахівця-еколога в майбутній діяльності. Окрім перелічених інструментів, ПДАА керується Положенням про протидію булінгу (цькування) у ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyapropotydiyubulingu.pdf>) щодо булінгу і безпечності суспільного життя здобувачів.

## **5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.**

Створені в ЗВО умови для реалізації права на освіту осіб з особливими потребами мають декілька напрямів. По-перше, це інфраструктура: пандуси, широкі двері у корпусах, парковочні місця для людей з інвалідністю, стан прилеглої до Академії території у гарному стані, що загалом регламентується спеціальним документом (<https://drive.google.com/file/d/18GEELAmXYnir9oX3Bk8-fhUY4huhi--t/view>). По-друге, це дистанційне навчання, зокрема на платформі Moodle. Здобувачі переконані, що за потреби (сімейні обставини, вагітність, поява дитини тощо) адміністрація готова йти назустріч і забезпечити індивідуальні підходи до кожного, проте такими можливостями ніхто з опитаних ще не скористався. Викладене свідчить про комплексність підходу та увагу керівництва академії до створення належного середовища для підтримки людей з особливими освітніми потребами, у тому числі й на цій ОП.

## **6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.**

Під час інтерв'ювань здобувачі не змогли згадати конфліктних ситуацій у ПДАА. Контроль за забезпеченням дотримання прав всіх учасників освітнього процесу покладається на омбудсмена, поінформованість про якого було підтверджено студентським самоврядуванням під час бесіди (<https://www.pdaa.edu.ua/content/ombudsmen-uchasnykiv-osvitnogo-procesu>). Також в ЗВО діє скринька довіри та зазначений телефон довіри на сайті ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/content/telefony-doviry>). Працює психологічна служба (<https://www.pdaa.edu.ua/content/psychologichna-sluzhba-poltavskoyi-derzhavnoyi-agrarnoyi-akademiyi>). Також адміністрацією організуються круглі столи, пов'язані з обговоренням потенційних конфліктних ситуацій (наприклад «До Міжнародного дня толерантності» <https://www.pdaa.edu.ua/news/do-mizhnarodnogo-dnya-tolerantnosti>, «Булінг у закладах вищої освіти: Проблематика, заходи із профілактики та попередження» <https://www.pdaa.edu.ua/news/buling-u-zakladah-vyshcheyi-osvity-problematyka-zahody-iz-profilaktyky-ta-poreredzhennya>. Загалом, для запобігання конфліктних ситуацій та їх врегулювання ПДАА керуються наступники документами: «Порядок подання та розгляд скарг здобувачів вищої освіти у ПДАА» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/poryadok-rozgyadu-skarg.pdf>), Положення про протидію булінгу (цькуванню) у ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaoprotydiyubulingu.pdf>), Положення про організацію освітнього процесу в ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaoproosvitniyproces15042020.pdf>).

### **Загальний аналіз щодо Критерію 7:**

#### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.**

ЗВО має потужну матеріально-технічну базу, ОП повністю забезпечена необхідними ресурсами. Всі приміщення ПДАА мають доступ до Wi-fi. Академія прагне створювати всі умови для осіб з особливими освітніми потребами. Підтримка здобувачів у освітніх, соціальних та консультативних питаннях є зразковою. Зокрема, дуже професійно працює служба психологічної підтримки, яка включила в себе досить великий об'єм відповідальності і створила сприятливий емоційний клімат під час навчання. Вартим наслідування є створення офісу омбудсмена для виконання завдань із захисту прав у сфері освіти.

#### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.**

Рекомендації: -збільшити кількість фахових видань, орієнтованих на ОП, у бібліотечному фонді; -окрім скриньки довіри, психологічної служби, роботи омбудсмена, студентського самоврядування з питань протидії конфліктів, корупції, булінгу та дискримінації, також впровадити проведення анонімних опитувань як додаткового інструмента виявлення та попередження таких фактів. Також рекомендовано створити кабінет інклюзивної освіти для реалізації права на навчання осіб з особливими освітніми потребами на першому поверсі Академії, облаштовану комп'ютерами, інтернетом та необхідною для таких осіб, інфраструктурою.

#### **Рівень відповідності Критерію 7.**

Рівень А

## **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.**

Розглянувши всі аспекти діяльності ЗВО в цілому та випускової кафедри зокрема, експертна група зійшлась на думці, що ОП за критерієм 7 відповідає рівню відповідності "А". Керівництво академії активно працює над створенням безпечного освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу, у тому числі людей з особливими освітніми потребами. ОП має значний рівень узгодженості із якісними характеристиками за усіма підкритеріями, тому, враховуючи голістичний підхід в оцінюванні, релевантність фактів і їх контексту, а також вагомість усіх підкритеріїв, ОП та освітня діяльність за цією програмою у повній мірі відповідають Критерію 7 з елементами зразковості.

## **Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:**

### **1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.**

ЗВО чітко та послідовно дотримуються запроваджених процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду та оновлення ОП, що регулюються наступними документами: Положення про організацію освітнього процесу в ПДАА ([https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020\\_1.pdf](https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020_1.pdf)), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaprosystemuvnutrishnogozabezpechennyayakostivyshchoyiosvityvpdaa.pdf>), Положення про освітню (освітньо-професійну, освітньо-наукову) програму в ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaoopp2020.pdf>). ОП переглядається практично щорічно, що не порушується визначеними у Положенні про ОП в ПДАА періодичність та процедуру. Експертною комісією відмічено наявну інформацію про ОП за 2016-2019 р.р. <https://www.pdaa.edu.ua/content/oop-ekologiya-bakalavr> Моніторинг якості ОП та якості навчання здійснюється у відповідності до внутрішніх нормативних документів та забезпечується відділом моніторингу та забезпечення якості освіти. За словами її керівниці, С.І. М'якої, відділом щорічно здійснюється повний аналіз ОПП, методичного забезпечення, професійного розвитку викладачів та якості викладання дисциплін, формуються рейтинги діяльності викладачів за результатами їх активності та внаслідок анкетування здобувачів. Зміни в ОП можуть бути ініційовані адміністрацією, гарантом, а необхідність змін виявляється з допомоги проведення круглих столів зі всіма стейкхолдерами та великою кількістю опитувань здобувачів, абітурієнтів, роботодавців та випускників.

### **2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.**

Під час бесіди зі студактивом, студентами, НПП та адміністрацією ПДАА було підтверджено наявність студентоцентрованого навчання, викладання та оцінювання. Студенти підтвердили, що їх побажання та зауваження були враховані під час перегляду ОП шляхом великої кількості анонімних опитувань всіх стейкхолдерів, результати яких представлені у відкритому доступі на сайті ЗВО (<https://www.pdaa.edu.ua/content/rezultaty-anketuvannya>) та проведення круглих столів, куди запрошуються здобувачі, роботодавці, викладачі та випускники ОП. Такі круглі столи проводяться не менше одного разу на рік (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogopryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/ekollyubd31zhov.pdf>, <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogopryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/lekciya1.pdf>, <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogopryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/10zhovtnyamoye.pdf>). Таким чином, експертною комісією підтверджено, що здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

### **3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.**

На проведеній експертною комісією зустрічі з роботодавцями були присутні роботодавці з таких структур: Департамент екології та природних ресурсів Полтавської облдержадміністрації, ТОВ «Ростдорстрой», Національний природний парк «Нижньосульський». Роботодавці під час бесіди підтвердили, що регулярно надають свої рекомендації та побажання до змін в ОП. Це відбувається шляхом спілкування з гарантом програми, анкетуванням роботодавців (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5525/rezultatyza2019r.pdf>), <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5525/rezultatyzagalni.pdf>) та запрошенням їх на круглі столи

<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/academicdepartment/kafedra-ekologiyi-zbalansovanogo-pryrodokorystuvannya-ta-zahystu-dovkillya/10zhovtnyamoye.pdf> .Зокрема, побажанням ТОВ «Ростдорстрой» до компетентностей випускників ОП були: розрахунки можливих збитків від діяльності підприємства, розробка стратегії підприємства. В.о. директора НПП «Нижньосульський» пропонував збільшити частку дисциплін, які б стосувалися обстежень територій ПЗФ. Представник Департаменту екології наголосив на тривалій співпраці з представниками ПДАА з екологічних питань. Всі опитані запевнили, що їхніми рекомендаціями розробники ОП скористалися і впровадили необхідні предмети до навчальних планів. Програми практик формуються спільно, з огляду на побажання студентів, ЗВО та баз практик. Загалом, експертна група шляхом проведення інтерв'ю зі стейкхолдерами виявила, що гарант та викладачі за ОП "Екологія" тісно співпрацюють з роботодавцями та враховують їхню думку під час реалізації ОП.

#### **4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.**

Випускники тісно співпрацюють з гарантом та викладачами ОП "Екологія", що підтвердилося під час бесіди з випускниками. Лідія Сауліна - керівник наукового екологічного гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центр учнівської молоді – постійно консультиється з викладачами ОП для власної діяльності. Станіслав Андрущенко - еколог ПП «Юридична компанія «Фелікс Арт-А» - розробник екологічної документації. Звертається до колишніх викладачів, консультиються з приводу нових документів СЕО і ОВД. Випускників запрошують до засідань круглий стіл, де діляться інформацією щодо своєї кар'єри. Також, випускників періодично запрошують пройти анкетування (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5525/vypusk.pdf>). На сайті кафедри міститься інформація про випускників (<https://www.pdaa.edu.ua/content/nashi-vypusknyky>). У ЗВО працює відділ сприяння працевлаштуванню студентів і випускників ПДАА, який також займається аналізом кар'єрного шляху випускників (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaproviddilspruyannuypracyevlashtuvannystudentivvypusknykivpdaa.pdf>). Гарантом надано додаткові докази роботи з випускниками. Підтверджено обговорення проблем працевлаштування та освітніх компонент ОП, що відображено в протоколах засідання кафедри (№14-1 від 28.12.2018 р.)

#### **5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.**

Для організації системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ЗВО керується Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaprosystemuvnutrishnogozabezpechennyayakostivyshehoiosvityvpdaa.pdf>) та Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАА ([https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020\\_1.pdf](https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces15042020_1.pdf)). З метою своєчасного реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та освітній діяльності створено відділ моніторингу та забезпечення якості освіти, Навчально-науковий інститут комунікаційних та інноваційних освітніх технологій; психологічну службу, скриньку довіри, здійснюється регулярне анкетування стейкхолдерів, результати яких розглядаються на засіданнях кафедр, Вчених рад методичних комісій тощо. Раз на рік проводяться внутрішні аудити системи забезпечення якості у межах ОП, після яких складається звіт, з переліченими недоліками та можливими шляхами їх вирішення. У межах реакції на виявлені недоліки освітньої програми було запроваджено зміни: - внаслідок затвердження Стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня (Наказ МОН №1076 від 04.10.2018) було внесено зміни до ОП «Екологія» у 2019 р.; - за результатами внутрішнього аудиту передбачено преміювання викладачів за публікації статей в журналах, які індексуються в наукометричних базах Scopus та Web of Science; - з метою підвищення рівня забезпечення ІТ-інфраструктури ФАТЕ до початку 2020/2021 навч.року планується введення в експлуатацію нового комп'ютерного класу

#### **6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.**

Акредитація первинна, тому зауважень по даній ОП ще не було, але до уваги бралися результати акредитації 2015 року і були враховані зауваження. Як приклад, після отримання зауважень, ЗВО наладило зв'язки з провідними вітчизняними та закордонними закладами освіти та науковими установами з метою підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, удосконалено організаційно-методичну роботу з підготовки електронних версій навчально-методичних матеріалів з дисциплін освітньо-професійної програми та активізовано роботу з отримання держбюджетної наукової тематики.

## **7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.**

Під час експертизи було відчутно культуру якості в академічній спільноті ЗВО. За результатами інтерв'ю з адміністрацією, НПП та адміністративним персоналом, було виявлено, що в ПДАА здійснюються заходи, спрямовані на розбудову системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Ця система базується на основних показниках: політика закладу і процедури забезпечення якості; періодичний перегляд та моніторинг навчальних програм; оцінювання студентів; забезпечення якості викладацького складу; навчальні ресурси; інформаційні системи; публічність інформації. У Положенні про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ПДАА <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/polozhennyaprosystemuvnutrishnogozabezpechennyayakostivyshchoyosvityvpdaa.pdf> зазначено політику і процедури забезпечення якості, а також розподіл відповідальності між структурними підрозділами академії у контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти. Культура якості започатковується у соціальних, наукових та організаційних заходах ЗВО. Студенти, випускники і роботодавці беруть участь в опитуваннях, результати яких розглядаються і обговорюються на різних рівнях. Опитування викладачів показало, що вони переймаються необхідністю задоволення потреб стейкхолдерів. Експертна група вважає, що в ЗВО та в межах ОП присутні спільно поділювані цінності, пов'язані з культурою якості освіти

### **Загальний аналіз щодо Критерію 8:**

#### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.**

- заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми; - усі стейкхолдери (здобувачі ВО, роботодавці, випускники ОП) як партнери постійно залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості шляхом значної кількості опитувань та прямого контактування; - зразкова політика студентоцентризму, яка реалізується в опитуваннях, підтримці самоврядування, роботі психологічної служби, дозволяє забезпечувати актуальні потреби здобувачів освіти та сприяє реалізації їхнього потенціалу; - наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників ОП, яка аналізується та обговорюється на офіційному рівні; - система внутрішньої системи забезпечення якості здатна дієво реагувати на виявлені недоліки в ОП; - в ЗВО та в межах ОП створена та активно розвивається культура якості освіти

#### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.**

Слабкі сторони відсутні

#### **Рівень відповідності Критерію 8.**

Рівень А

#### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.**

ОП має значний рівень узгодженості із якісними характеристиками за усіма підкритеріями, тому, враховуючи голістичний підхід в оцінюванні, релевантність фактів і їх контексту, а також вагомість усіх підкритеріїв, ОП та освітня діяльність за цією програмою відповідають Критерію 8 і можуть вважатися зразковими.

### **Критерій 9. Прозорість та публічність:**

#### **1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

Основні внутрішні нормативно-правові акти, що визначають правила та процедури регулювання прав і обов'язків усіх учасників освітнього процесу, знаходяться у відкритому доступі на офіційному сайті ЗВО. Вони є легкодоступними та чіткими і зрозумілими. Це, зокрема: Статут ПДАА (<https://www.pdaa.edu.ua/lib/rectore/statyt2017/statyt2017.html>), Правила внутрішнього трудового розпорядку (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2371/pravylavnutrishnogotrudovogorozporjadkupdaa.pdf>), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, Положення про організацію освітнього процесу, Положення про забезпечення права на вибір навчальних дисциплін студентами в Полтавській державній

аграрній академії, Положення про освітню (освітньо-професійну, освітньо-наукову) програму в Полтавській державній аграрній академії, Положення про атестацію здобувачів вищої освіти у Полтавській державній аграрній академії, Положення про відрахування, переривання навчання, поновлення та переведення здобувачів вищої освіти в Полтавській державній аграрній академії, Положення про проведення практики студентів Полтавської державної аграрної академії, Положення про індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії (<https://www.pdaa.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyu-diyalnist>).

**2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.**

Критерій відповідає змісту, ЗВО не пізніше ніж за місяць до затвердження виклав проект ОП з метою отримання пропозицій та зауважень від стейкхолдерів (<https://www.pdaa.edu.ua/content/proyekty-dlya-obgovorennya>). Наведено електронну адресу для надання пропозицій, коментарів та зауважень

**3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.**

На сайті ЗВО опублікована затверджена вченою радою освітня програма «Екологія» та зміст підготовки (<https://www.pdaa.edu.ua/content/opp-ekologiya-bakalavr> ). У документі та посиланні відображено загальну інформацію про програму, програмні компетентності, перелік компонент, навчальний план, форми підсумкового контролю за компонентами, структурно-логічну схему освітньої програми, відгуки стейкхолдерів тощо. Обсяг інформації по ОП, що оприлюднена на сайті, є достатнім для зацікавлених роботодавців, а також для того, щоб забезпечити можливість потенційним абітурієнтам зробити свідомий вибір щодо вступу на цю програму.

**Загальний аналіз щодо Критерію 9:**

**Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.**

Уся інформація щодо освітньої діяльності оприлюднена на сайті ЗВО. Прозорість та публічність основних документів і процедур, що забезпечують та регулюють освітню діяльність за ОП «Екологія», дозволяє пересвідчитися, що заклад дійсно виконує свою суспільну місію. Обсяг інформації, що оприлюднюється на сайті, достатній для забезпечення можливості потенційних вступників зробити поінформований вибір щодо вступу на ОП «Екологія», а роботодавців – щодо цілей та змісту підготовки здобувачів за цією програмою.

**Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.**

-на сайті відсутня інформація про внесення стейкхолдерами пропозицій до обговорюваного проекту ОП; -офіційний сайт ЗВО (зокрема, пошукова система) потребує вдосконалення для полегшення пошуку необхідної інформації  
Рекомендації: -оприлюднювати таблицю після закінчення громадського обговорення проектів ОП; -вдосконалити англomовну версію сайту з метою забезпечення прав іноземців та можливості долучення їх до навчання за ОП - вдосконалити сайт та його пошукову систему

**Рівень відповідності Критерію 9.**

Рівень В

**Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.**

Виділені сильні і слабкі сторони за критерієм 9 вказують на відповідність ОП вимогам з незначними зауваженнями, які не є критичними



## **Критерій 10. Навчання через дослідження:**

**1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.**

*не застосовується*

**2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.**

*не застосовується*

**3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).**

*не застосовується*

**4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.**

*не застосовується*

**5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.**

*не застосовується*

**6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.**

*не застосовується*

## **Загальний аналіз щодо Критерію 10:**

**Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.**

*не застосовується*

**Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.**

*не застосовується*

**Рівень відповідності Критерію 10.**

*не застосовується*

## Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

*не застосовується*

## IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

*дані відсутні*

## V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

<b>Критерій 1.</b> Проектування та цілі освітньої програми	B
<b>Критерій 2.</b> Структура та зміст освітньої програми	B
<b>Критерій 3.</b> Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
<b>Критерій 4.</b> Навчання і викладання за освітньою програмою	B
<b>Критерій 5.</b> Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
<b>Критерій 6.</b> Людські ресурси	B
<b>Критерій 7.</b> Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
<b>Критерій 8.</b> Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	A
<b>Критерій 9.</b> Прозорість та публічність	B
<b>Критерій 10.</b> Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

*Додатки до звіту:*

*Відсутні*

\*\*\*

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

*Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.*

Керівник експертної групи

**Спрягайло Олександр Васильович**

Члени експертної групи

**Ніколаєв Кирило Дмитрович**

**Ломазов Павло Костянтинович**